

Transparentnost Srbija

pregled aktivnosti

april 2019. godine

Bilten broj 4/2019

Sadržaj:

Aktivnosti	2
Pod lupom.....	7
Metro	7
Izmene Krivičnog zakonika – odredbe o korupciji netaknute	7
Loše formulisane odredbe o poklonima zahvalnosti za zdravstvene radnike	9
Zaključci GRECO povodom novog izveštaja Srbije	11
Inicijative i analize.....	12
Dopis poslanicima - Predlog zakona o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima	12
Komentari TS na Nacrt zakona o poreklu imovine.....	14
Saopštenja.....	16
Podržati, a ne napadati rad nezavisnih medija	16
Konferencije	17
Predstavljanje nezavisnog izveštaja koalicije prEUgovor o reformama u okviru poglavlja 23 i 24	17
Mediji	21
Trule jabuke srpskih tužilaštava	21

Aktivnosti

U proteklom mesecu TS je reagovala na nekoliko zakonskih predloga i zakona, inicijativama za njihove izmene radi poboljšanja predloženog teksta ili uklanjanja nelogičnosti na koje je ukazano u javnosti. Poslali smo komentare na Nacrt zakona o poreklu imovine, kao i komentare na Nacrt Zakona o utvrđivanju porekla imovine i posebnom porezu. Takođe, poslanicima smo dostavili dopis u vezi sa Predlogom zakona o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima, dok smo dopis u vezi sa spornom odredbom Zakona o zdravstvenoj zaštiti, o poklonima lekarima, dostavili na adrese nekoliko relevantnih organa - ministarstvima, Agenciji za borbu protiv korupcije, parlamentu. O svim ovim inicijativam adetaljnije u Biltenu.

Predstavnici Transparentnosti Srbije boravili su početkom aprila u Pragu, gde su sa predstavnicima Transparency International Češke utvrdili metodologiju za istraživanje o javnim preduzećima i preduzećima u državnom vlasništvu. Na osnovu jedinstvene metodologije, po više od 30 indikatora, meriće se transparentnost po 40 preduzeća u obe zemlje, biće rangirana, a uporediće se i zakonski okvir i praksa i izneti preporuke za poboljšanja, odnosno za preuzimanje dobrih rešenja iz druge zemlje.

Učestvovali smo 8. aprila na radionici pod nazivom **Forma, struktura i sadržaj internet prezentacija i Facebook stranice lokalnih samouprava**, koja je zasnovana na analizi i preporukama za unapređenje web stranica i Facebook profila sedam gradova i opština koje su korisnici tehničke podrške USAID-ovog Projekta za odgovornu vlast (GAI). Predlog koji su izradili eksperti Mirjana Stanković i Petar Stojković u najvećoj meri je u skladu sa onim za šta se TS zalaže kroz istraživanja indeksa lokalne transparentnosti (LTI). Novi ciklus tog istraživanja je u toku i naladamo se da ćemo rezultate predstaviti u narednom periodu.

Predstavnica TS Dajana Krajinović je 3.aprila pristustvovala događaju povodom promocije Vodiča kroz Zakon o zaštiti podataka o ličnosti i GDPR, Share fondacije. U maju 2018. godine je u EU na snagu stupila Opšta uredba o zaštiti podataka, koja je podatke o ličnosti stavila pod zaštitu bez presedana. Iako se GDPR često predstavlja kao revolucija koja iz korena menja pravila o zaštiti podataka, ona je ipak samo naslednik EU direktive 95/46 o zaštiti podataka o ličnosti. U Srbiji je Zakon usvojen u novemburu 2018. godine, sa odložnom primenom od devet meseci, dakle počev od avgusta 2019. godine. Tekst zakona zapravo predstavlja prilagođeni prevod GDPR-a kao i tzv. Policijske direktive, tj. EU direktive 2016/680, o obradi podataka o ličnosti od strane nadležnih organa u vezi sa krivičnim postupcima i pretnjama nacionalnoj bezbednosti.

U Berlinu je 11. i 12. aprila održan sastanak predstavnika Transparency International iz zemalja zapadnog Balkana i Turske, na kojem su razmatrani ključni problemi u pojedinim zemljama za borbu protiv korupcije, mere koje se mogu preduzeti na regionalnom nivou i mogućnosti za saradnju sa telima EU radi efikasnije borbe protiv korupcije u zemljama Balkana.

Na izradi lokalnih antikorupcijskih planova, izboru tela koja će pratiti njihovo sprovođenje i u podršci tim telima sarađujemo sa šest opština i gradova, kroz dva projekta - jedan uz podršku USAID GAI, a drugi uz podršku Agencije za borbu protiv korupcije.

Početkom aprila održan je sastanak direktora koalicije prEUgovor, na kojem je bilo reči o ključnim pitanjima u vezi sa praćenjem procesa EU integracija, naročito u vezi sa političkim kriterijumima i poglavljima 23 i 24. U vezi sa tim, posebno je bilo govora o pripremama za predstavljanje novog prEUgovor Alarm izveštaja, odlaganju objavljivanja novog izveštaja Evropske komisije, kao i procesa revizije akcionih planova. Bilo je takođe reči i o prioritetima koalicije za naredne tri godine i saradnji sa drugim nevladinim organizacijama iz Srbije. Alarm izveštaj predstavljen je 16. aprila i o tome detaljnije u Biltenu.

Predstavnik TS, koja vodi radnu grupu EU Konventa za poglavje 5, o javnim nabavkama, učestvovao je 15. aprila u radu programskog saveta EU Konventa, na kojem je bilo reči o stanju u pojedinim oblastima i mogućnostima za saradnju predstavnika nevladinih organizacija koje pokrivaju pojedine oblasti. Takođe je bilo reči o narednim sednicama radnih grupa EU Konventa, kao i aktivnostima koje se mogu очekivati u vezi sa predstavljanjem narednog izveštaja Evropske komisije o stanju u zemljama kandidatima.

Predstavnik Transparentnosti, Nemanja Nenadić, učestvovao je na okrugлом stolu Politika državne pomoći u EU i kako ona doprinosi razvoju, koji je održan 17. aprila u prostorijama beogradskog Ekonomskog fakulteta. Skup su otvorili predstavnici CEVES, koji je izradio istraživanje o razvojnim efektima državne pomoći u međunarodnoj praksi, kao i analize efekata u grupi odabranih preduzeća u Srbiji. U diskusiji su učestvovali predstavnici Saveza ekonomista Srbije, Saveta stranih investitora, Centra za evropske politike, Svetske banke, SKGO, Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, EBRD; Evropskog pokreta, Fiskalnog saveta i SciencesPo iz Pariza. Nenadić je u ovoj diskusiji podsetio prisutne na nalaze dva istraživanja Transparentnosti na temu državne pomoći, iz 2015. i 2017, kao i na izvestan napredak koji je ostvaren na polju transparentnosti davanja, na osnovu preporuka iz ovog istraživanja koje je Ministarstvo privrede delimično prihvatio.

Međutim, ostaju nerazrešena neka od ključnih pitanja koja su bila sporna od početka. „Prvo, sam koncept kontrole državne pomoći je ustrojen na pogrešan način. Nije predviđeno da se vrši kontrola celokupne državne pomoći, već su neke od oblasti izuzete. Kontrola koju vrši posebna komisija se vrši isključivo sa stanovišta moguće povrede konkurenциje, tako da već sam naziv zakona navodi na pogrešan trag. Dalje, ne postoje efikasni mehanizmi za vršenje prethodne kontrole, jer do Komisije ne dolaze podaci o svim aktima koji bi mogli predstavljati državnu pomoć. Komisija za kontrolu državne pomoći nema jasan pravni status niti potrebnu nezavisnost. Transparentnost nije obezbeđena u svim fazama postupka, naročito u vezi sa odlukama o tome kome će se pomoći dodeliti. Ne postoje kriterijumi u vezi sa promovisanjem podrške investitorima od strane državnih funkcionera, tako da se ova vrsta davanja masovno koristi za funkcionersku kampanju pred izbore i druge vidove političke promocije. Najzad, i dalje ostaje bez odgovora ključno pitanje – da li je državna pomoć uopšte bila potrebna i korisna – to

jest, da li bi isti ili čak bolji ekonomski efekti mogli da se ostvare da je raspodeljeni novac ostao kod poreskih obveznika. U vezi sa tim bazičnim pitanjem predstavnici vlasti nikada nisu dali argumentovan odgovor.“

Programski direktor Transparentnosti, Nemanja Nenadić, učestvovao je na konsultativnoj sednici radionice nacionalnog ogranka Globalne organizacije parlamentaraca za borbu protiv korupcije (GOPAC) sa organizacijama civilnog društva. Sastanak je održan u Narodnoj skupštini Republike Srbije 22. aprila.

Uvodna izlaganja su dale predsedavajuća Izvršnog odbora GOPAK Ogranka, Dubravka Filipovski i sekretarka GOPAK Ogranka Elvira KOVAC. Između ostalog, one su pomenule rangiranja koja se vrše unutar Indeksa percepcije korupcije i Indeksa otvorenosti budžeta, predsojeće obaveze Narodne skupštine u vezi sa donošenjem antikorupcijskih propisa i nove antikorupcijske strategije, kao i nameru da se proširi pristup podacima koji se nalaze na parlamentarnom budžetskom portalu. Skupu je prisustvovao relativno mali broj narodnih poslanika i bivših narodnih poslanika (šest), od preko četrdeset članova ovog odbrovoljnog tela.

S druge strane, skupu se odazvala većina od deset pozvanih nevladnih organizacija. Ton koji se pretežno mogao čuti je bio veoma kritičan u odnosu na aktuelno (ne)postupanje parlementa, u vezi sa sve tri nadležnosti – izbornom, zakonodavnom i nadzornom. Pomenuti su i vrlo konkretni zadaci GOPAK za koje se ne vidi kako su ostvarivane, kao i mnoge druge situacije u kojima su predstavnici civilnog društva imali ideju na koji način bi GOPAK mogao da pomogne da se stvari u Narodnoj skupštini pokrenu sa mrtve tačke.

Nenadić je pozvao GOPAK da utiče na nadležne odbore kako bi što pre pristupili izboru Poverenika za informacije od javnog značaja, a na osnovu predloga koje su dostavile organizacije civilnog društva. Isto tako, trebalo bi pozvati zaštitnika građana da što pre predloži svoje zamenike. Skupština bi trebalo da izabere devetog člana Odbora Agencije za borbu protiv korupcije. U pogledu transparentnosti budžeta, a u vezi sa istraživanjem Indeksa otvorenosti budžeta, koje u Srbiji sprovodi TS, on je podsetio na to da je glavni problem nepoštovanje budžetskog kalendara. GOPAK bi trebalo da insistira da Vlada na vreme dostavlja budžetske dokumente, a u međuvremenu bi mogao, preko Fiskalnog saveta, da proveri da li je Ministarstvo finansija poštovalo obavezu dostavljanja nacrta Fiskalne strategije do 30. aprila.

Kad je reč o budžetu, nema nikakvog dobrog izgovora podaci o potrošnji, koji su trenutno dostupni samo delu narodnih poslanika ne budu dostupni celokupnoj javnosti. Ako mala opština Sokobanja i druge mogu dnevno ažurno da pokazuju stanje rashoda budžeta, nema izgovora da to ne može da učini republička skupština i vlada, koje su dobine i donatorsku podršku da prikupe i obrade ove podatke.

TS je takođe nedavno istraživala korišćenje budžetske rezerve, kao načina koji Vlada najčešće koristi da bi trošila budžet drugačije od onog što je parlament odobrio. Novo istraživanje te vrste sledi uskoro, a GOPAK-u smo predložili da na tu temu zatraži održavanje javnog slušanja. Podsetili smo prisutne predstavnike Skupštine i na propust da se suštinski ispune preporuke GREKO kada je reč o zakonodavnom postupku. Dobar pokazatelj je usvajanje Zakona o lobiranju, koje je prošlo bez rasprave o bilo kojem od sto predloženih amandmana (uglavnom na predlog naše organizacije). Lobiranje je inače

uređeno kako bi se ispunila preporuka GREKO koja govori o većoj transparentnosti i participativnosti zakonodavnog postupka.

Predsednik i programski direktor TS, profesor Vladimir Goati i Nemanja Nenadić, odazvali su se pozivu na sastanak direktora Agencije za borbu protiv korupcije, Dragana Sikimića, radi razmatranja mogućnosti za saradnju.

Između ostalog, govorilo se o donošenju i praćenju lokalnih antikorupcijskih planova, predlozima za unapređenje nacrtva Zakona o sprečavanju korupcije, pripremama Agencije za početak primene Zakona o lobiranju i potrebi da se obezbedi javnost podataka o lobiranju, ispunjavanju preporuka koje je Srbija dobila od međunarodnih organizacija (Evropska komisija, ODIHR, GRECO), potrebi da Narodna skupština razmotri godišnje izveštaje o radu Agencije i efekte primene Nacionalne strategije za borbu protiv korupcije za period 2013-2018, kao i inicijativi TS za uređivanje kampanje u vezi sa referendumom.

U Kragujevcu je TS 19. aprila organizovala okrugli sto namenjen predstavnicima javnih, javno-komunalnih i drugih preduzeća u vlasništvu Republike Srbije, APV i jedinica lokalne samouprave, novinarima, organizacijama civilnog društva koje su zainteresovane za pristup informacijama od javnog značaja i predstavnicima privrede. Na skupu se raspravljalo koje su ključne novine u nacrtu izmena i dopuna Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, a koji su glavni problemi u primeni tog zakona, kako preduzeća u vlasništvu države, gradova i opština moraju da obezbede javnost svog rada i koliko oni poštuju te zakonske obaveze i kakve efekte bi imalo nameravano ukidanje mogućnosti da građani traže informacije od dela preduzeća u vlasništvu države, koja preduzeća bi bila izuzeta i na koji način građani i mediji mogu uticati na to da se njihova prava ne umanju.

Uvodna izlaganja dali su Nemanja Nenadić, programski direktor Transparentnosti Srbija i Rodoljub Šabić, advokat iz Beograda, koji je od 2004. do 2018. bio Poverenik za informacije od javnog značaja i za zaštitu podataka o ličnosti.

Nakon izlaganja uvodničara i diskusije na okruglom stolu, predstavnici TS, Zlata Đorđević i Nemanja Nenadić, održali su radionicu sa predstavnicima organizacija civilnog društva, novinarima i drugim zainteresovanim, gde su objasnili na koji način se mogu uputiti zahtevi privrednim društvima u vlasništvu države ili lokalne samouprave, šta može da bude predmet zahteva, kakvi se odgovori mogu očekivati u praksi i kakvu pomoć u vezi sa time može pružiti Transparentnost Srbija.

Izvršna direktora Transparentnosti Srbija Bojana Medenica potpisala je 10. aprila Platformu Tri slobode za očuvanje prostora za civilno društvo u Srbiji. Reč je o dokumentu kojim se traži zaštite i unapređenje slobode udruživanja, okupljanja i informisanja, a potpisalo ga je 20 organizacija iz Srbije. Tekst Platforme predstavljen je na Međunarodnoj nedelji civilnog društva koja je od 8. do 12. aprila održana u Beogradu.

Predstavnik TS Nemanja Nenadić učestvovao je 2. aprila u Šapcu na panel debati o učešću građana u borbi protiv korupcije, naročito u vezi sa javnim finansijama (<http://www.sabac.tv/vesti/26122/ucesce-gradjana-u-borbi-protiv-korupcije>)

Transparentnost Srbija predstavila se i na prvom antikorupcijskom času za učenike srednjih škola, koji je održan 4. aprila u sali Elektro-saobraćajne tehničke školi „Nikola Tesla“ u Kraljevu. Učenicima trećih i četvrtih razreda srednjih škoala svoje aktivnosti, fenomen korupcije, metode suzbijanje i prevencije, u neformalnoj atmosferi približili su predstavnici MUP-a, tužilaštva, suda, Agencije za borbu protiv korupcije i nevladinih organizacija - Transparentnost Srbija i Pištaljka. Na času su učenici imali priliku da se upoznaju sa različitim akterima i da postave pitanja institucijama i organizacijama koje učestvuju u ovom procesu.

Predstavnice Transparentnosti Srbija Miša Bojović i Dajana Krajinović su 9. aprila prisustvovali treningu Building Momentum in Open Data Ecosystem, zajedno sa predstavnicima civilnog i državnog sektora. Trening je vodio Dejv Tarant iz Instituta za otvorene podatke. On je predstavio rad Instituta za otvorene podatke i napore za širenje svesti o važnosti otvorenih podataka, nakon čega je kroz celodnevnu radionicu isticao pozitivne i negativne primere iz Srbije.

Antikorupcijsko savetovalište (ALAC) Transparentnosti Srbija otvorilo je osam slučajeva u aprilu - pet na osnovu informacija dobijenih na mejlove ts@transparentnost.org.rs i savetovaliste@transparentnost.org.rs, dva poštom i jedan na osnovu javljanja na besplatni broj 0800 081 081.

U aprilu je objavljeno 260 vesti ili priloga o aktivnostima naše organizacije odnosno vesti u kojoj su citirani stavovi predstavnika TS. Na sajt TS postavili smo niz [inicijativa i analiza](#), kao i zahteva državnim organima i njihovih odgovora, među kojima je odgovor Agencije za borbu protiv korupcije o postupku protiv ministarke Zorane Mihajlović zbog kršenja Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije pre 14 meseci.

Prenosimo izbor tekstova koje smo objavili u prethodnom mesecu:

Pod lupom

Metro

27. april 2019.

U poplavi sporazuma i memoranduma koje su predstavnici Srbije zaključili sa predstavnicima Kine, posebnu pažnju je privuklo to što se najavljuje angažovanje kineskih finansijera i izvođača u izgradnji beogradskog metroa. Tako bi jedan posao dogovoren bez javnosti i nadmetanja, bio zamenjen drugim, a da prvi nije ni okončan. Naime, predstavnici Grada Beograda i Republike Srbije su još pre osam godina o istoj stvari počeli da zaključuju sporazume sa firmama i institucijama iz Francuske.

Istina, u međuvremenu se dosta toga promenilo. Između ostalog i trase planiranog metroa su izmenjene baš tako da odgovaraju potrebama jednog aktuelnog investitora (naselje „Beograd na vodi“), i jednog najavljenog („Tesla grad“ Bogoljuba Karića u Makišu). Pored trasa, izgleda da će biti promene i u koncepciji („klasični“ ili „laki“ metro).

Kao što je Transparentnost – Srbija ukazivala, infrastrukturni projekti ne treba da se sprovode pod okriljem međudržavnih sporazuma. Svrha takvih sporazuma jeste da se isključi konkurenčija, odgovornost, mogućnost preispitivanja a neretko i elementarna transparentnost postupanja organa vlasti. Ekonomski, ugovori koji se zaključuju na osnovu takvih sporazuma mogu u najboljem slučaju biti jednakobeni kao i ugovori koji se zaključuju kroz nadmetanje. S druge strane, velika je verovatnoća da će biti štetni, bilo u pogledu cene, ugrađene tehnologije, garancija ili povezanih troškova.

Nevolja sa ovim sporazumima je što imaju veću pravnu snagu od domaćih zakona, a Ustav ne sadrži mogućnost da se oni preispitaju zbog moguće štetnosti.

Kod beogradskog metroa imamo zanimljivu i novu situaciju u tome što trenutno Srbija ima dva sporazuma oko iste stvari, sa Francuskom i Kinom. U principu, međudržavni sporazumi pružaju samo mogućnost da se zaključi obavezujući ugovor, a ne stvaraju obavezu da se to učini, pa bi, hipotetički, Srbija mogla da ima takve sporazume sa 200 drugih država i ni jedan od njih ne bi imao prednost nad drugim. Naravno, ukoliko je opšti sporazum bio praćen i nekim konkretnijim aranžmanima, kao što je, čini se, bio slučaj u odnosima sa Francuskom i firmama iz te zemlje, možda ćemo biti suočeni sa nekim zahtevima za naknadu štete

Izmene Krivičnog zakonika – odredbe o korupciji netaknute

23. april 2019.

Prošlo je sto dana od kada je predsednik države, koordinator Saveta za nacionalnu bezbednost i predsednik političke stranke koja ima absolutnu većinu u Skupštini, govereći u svakom od ta tri svojstva, nudio da će za 20 dana biti pripremljene izmene zakona radi uvođenja „sistemske mera protiv kriminala i korupcije“. Kao što smo i tada objasnili, u njegovom govoru najavljenе su neke veoma značajne izmene krivičnog i krivičnoprocesnog zakonodavstva. Neke od njih su zvučale revolucionarno, poput ograničavanja trajanja suđenja.

Međutim, nije bila najavljena ni jedna mera koja bi se mogla nazvati antikorupcijskom.

Te najave iz januara potvrstile su se i aprilskim nacrtom izmena Krivičnog zakonika, koje je [objavilo](#) Ministarstvo pravde. Za sada nema najava izmena Zakonika o krivičnom postupku, tako da nisu operacionalizovane neke od ideja i obećanja iz Vučićevog izlaganja, poput one čije je izvođenje bilo pravno najsumnjivije, o „suđenjima za godinu dana“.

Unutar Krivičnog zakonika, kao što je najavljenio, vrše se promene kojima se uvodi mogućnost izricanja doživotnog zatvora za neka od najtežih krivičnih dela, kao i druge mere za koje se može očekivati da će dovesti do izricanja strožih kazni.

Pored već postojećih svrha kažnjavanja predlaže uvođenje novog elementa, „ostvarivanje pravednosti i srazmernosti između učinjenog dela i težine krivične sankcije.“

Neke od izmena će ipak imati uticaja kod težih oblika koruptivnih krivičnih dela i kod ponavljanja. Naime, kako se kaže, „u skladu sa inicijativom Ministarstva unutrašnjih poslova“ izmenjene su i dopunjene odredbe koje se odnose na odmeravanje kazne u slučaju povrata. „Činjenicu da je neko ranije osuđen za krivično delo učinjeno sa umišljajem sud obavezno uzima kao otežavajuću okolnost. Kod „običnog povrata“ predviđeno je da sud ne može izreći kaznu ispod granice propisane zakonom ili blažu vrstu kazne ako je učinilac krivičnog dela učinjenog sa umišljajem ranije osuđen za umišljajno krivično delo i ako od ranije osude ili izdržane kazne nije proteklo pet godina.

Kod višestrukog povrata (ranije dve ili više osuda), sud je obavezan da izrekne kaznu iznad polovine raspona propisane kazne.

Za to moraju biti ispunjena dva uslova - da je učinilac ranije dva ili više puta osuđen za krivično delo učinjeno sa umišljajem na kaznu zatvora od najmanje jednu godinu i da od dana otpuštanja sa izdržavanja kazne do izvršenja novog krivičnog dela nije proteklo pet godina.

Sužen je i krug krivičnih dela za koje se može izreći uslovna osuda. Ova osuda se ne može izreći za krivična dela za koje se zaprećena kazna od osam godina zatvora ili teža kazna, umesto, kako je sada predviđeno za kaznu zatvora u trajanju od deset godina. Ovom intervencijom se, kako obrazlaže Ministarstvo, vrši usklađivanje Krivičnog zakonika sa Zakonom o krivičnom postupku, tako što se predviđa da se uslovna osuda može izreći samo za krivična dela za koja je Zakonom o krivičnom postupku predviđen skraćeni postupak.

Loše formulisane odredbe o poklonima zahvalnosti za zdravstvene radnike

22. april 2019.

Novi Zakon o zdravstvenoj zaštiti, usvojen kao jedan od akata koji su prošli kroz „brzu traku“ Narodne skupštine i bez adekvatne rasprave, aprila 2019, donosi pravila o sukobu interesa, među kojima su neka korisna, a neka veoma problematična.

O ovom aktu jeste organizovana javna rasprava, ali još krajem 2016. i početkom 2017. Međutim, tada ovih problematičnih odredaba u nacrtu zakona nije bilo, pa se ne može reći da su o njima svi zainteresovani imali priliku da se izjasne. Takođe, primetno je da su neke od promena u ovom članu mogле biti inspirisane mišljenjem Agencije za borbu protiv korupcije iz decembra 2017, ali su i te preporuke nezgrapno formulisane.

U velikom po obimu članu 234, koji nosi naslov „sukob interesa“, nepotrebno se definiše korupcija, pri čemu se koriste definicije iz drugih zakona, a zatim i „sukob interesa“ i „privatni interes“ po sličnom modelu kao što se to čini i u odredbama zakona koji važe za javne funkcionere i službenike.

U stavu 5. se postavlja zabrana za zdravstvene radnike i saradnike, članove organa uzdravstvenoj ustanovi u javnoj svojini, kao i za članove njihovih užih porodica, da traže ili primaju novac, poklon, uslugu ili bilo kakvu drugu korist. Oni tu korist ne smeju tražiti za sebe, članove svoje uže porodice ili fizička i pravna lica koja se opravdano mogu smatrati interesno povezanim.

Pokloni se ne smeju tražiti ili primati ukoliko „mogu uticati na nepristrasnost ili profesionalno obavljanje dužnosti“, odnosno, ako se „mogu smatrati nagradom u vezi sa vršenjem dužnosti i obavljanjem zdravstvene delatnosti“.

U ovom delu norma je gotovo identična onoj koja važi za sve zaposlene u javnim službama, mada se opravdano može postaviti pitanje potrebe za njom, kada se imaju u vidu odredbe Krivičnog zakonika. Naime, normama krivičnog prava je već zaprećena kazna za „službena lica“ koja neposredno ili posredno primaju mito da bi izvršili ono što i inače moraju da urade, ili koja iskoriste službeni položaj da ostvare nezakonitu korist za sebe ili drugoga.

Zakonima koji se odnose na zaposlene u javnim službama treba urediti situacije kada postoji sumnja u dozvoljenost poklona ili postupanje sa nedozvoljenim poklonom kada nije bilo moguće izbeći prijem i druga sporna pitanja koja nisu uređena krivičnim pravom.

Najsporniji je stav 6. ovog člana.

U njemu je zakonodavac pokušao, verovatno ne sa lošom namerom, ali svakako nezgrapno, da uredi primanje „poklona zahvalnosti“, koji su manje vrednosti. U Zakonu o Agenciji za borbu protiv korupcije i u Zakonu o zaposlenima u javnim službama postoje odredbe koje se odnose na „protokolarne i prigodne poklone manje vrednosti“. Takvi pokloni se mogu primati i zadržati, ukoliko je pojedinačna vrednost manja od 5% prosečne zarade, a ukupna vrednost tokom jedne godine manja od prosečne zarade u Republici.

O čemu je tu reč?

Javni funkcioneri, pa i službenici mogu biti u prilici da od predstavnika drugih institucija i drugih stranaka dobiju prigodne poklone (npr. rokovnike, kalendare, olovke, knjige, ukrasne predmete i slično), koji očigledno nemaju za svrhu da utiču na njihovo nepristrasno postupanje, pa stoga nema razloga ni da se zabrani njihov prijem i zadržavanje. Kako se norma ne bi izvrgla u svoju suprotnost i kako se ne bi stvorilo iskušenje da poklon utiče na vršenje funkcije, propisan je pojedinačni i opšti maksimum. Takođe je propisano da takav poklon ne može biti novčani.

Međutim, u Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, zakonodavac je umesto prigodnih poklona rešio da uredi „poklone zahvalnosti“ i tako je nastao problem.

Nema sumnje da su pokloni zahvalnih pacijenata i članova njihovih porodica raširena praksa i da ta praksa treba da bude uređena tako da kod pacijenata ne stvori osećanje obaveze, a kod zdravstvenih radnika očekivanje i iskušenje da postupaju nejednako pri budućim susretima.

„Prigodni pokloni“ koji se javljaju kod javnih funkcionera i službenika su suštinski različita stvar od „izraza zahvalnosti“, i pre bi se mogli smatrati izrazom učitosti i sitne pažnje u raznim, ne tako čestim prigodama.

Na primer, kada je reč o doktorima, to bi pre moglo biti situacije kada od predstavnika kompanije koja proizvodi lekove na nekom seminaru dobiju USB ili rokovnik sa oznakom te firme, a ne pokloni koje bi možda želelo da im ponudi na desetine pacijenata koji su zahvalni pruženom uslugom.

Drugim rečima, čini se da je zakonodavac pre trebalo da ide u pravcu edukacije javnosti u cilju smanjivanja broja situacija u kojima će korisnici usluga smatrati da je davanje poklona zahvalnosti prigodno, usmeravanjem zahvalnih pacijenata ka tome da pomognu rad institucije a ne pojedinca ili pak ka tome da se rad ljubaznih zdravstvenih radnika nagradi na osnovu anketa o zadovoljstvu korisnika usluga.

U postojećoj normi su objedinjeno regulisani suštinski različiti pokloni – izrazi zahvalnosti pacijenata i reklamni materijal i uzorci, koje bi pre mogli donirati predstavnici farmaceutskih i slični kompanija. Ti pokloni ne smeju biti u novcu ili hartijama od vrednosti. Njihova pojedinačna vrednost ne sme da pređe 5% prosečne mesečne neto plate u Republici.

Ukupna vrednost je limitirana na prosečnu zaradu, ali bez perioda na koji se odnosi, tako da je taj deo norme neupotrebljiv (verovatno je greškom izostavljeno da se pravilo odnosi na kalendarsku godinu). Reč je o poklonima čija pojedinačna vrednost ne prelazi 2.726 dinara, a ukupna 54.521 dinara.

Zakonodavci su izglasali takođe i da se ovakav poklon „ne smatra korupcijom, sukobom interesa, odnosno privatnim interesom, u skladu sa zakonom.“

Ova norma je u suprotnosti sa odredabama Krivičnog zakonika. Naime, ma koliko bilo malo verovatno da će do toga doći u praksi, ne može se unapred isključiti mogućnost da bi neko postupao pristrasno i pružio pacijentu uslugu koja mu ne pripada ili mu dao prednost pri sledećoj intervenciji i zbog tako sitnog dara. U Zakonu o zdravstvenoj zaštiti se ne može uređivati šta jeste a šta nije primanje i давање mita, tako da je to još jedan razlog više da ova nedovoljno promišljena norma preispita.

Zaključci GRECO povodom novog izveštaja Srbije

4. april 2019.

Zaključci koje je GRECO (Grupa zemalja za borbu protiv korupcije) usvojila na 82. plenarnoj sednici od 18. do 22. marta 2019 o izveštaju i učinku Srbije su ponovo privukli pažnju javnosti. Međutim, i ovaj put, umesto da se primarno govori o suštini stvari koje Srbija treba da uradi u borbi protiv korupcije, govori se o opštim ocenama. Tako, Ministarstvo pravde iz ovog izveštaja ističe da se „Srbija više ne nalazi na listi globalno nezadovoljavajućih zemalja, kada je reč o borbi protiv korupcije“, i da je „Republika Srbija od ukupno 13 preporuka koje su joj upućene, delimično ispunila deset preporuka, dok tri preporuke još nisu ispunjene.“

Ovako navedeno, izveštaj zaista zvuči pozitivno. Međutim, suština stvari je u tome da je Srbija dobila preporuke GRECO još 2014. godine, da je rok za njihovo ispunjavanje bio kraj 2016, a da više od dve godine kasnije, nije u celosti ispunjena ni jedna od 13 preporuka.

Adoption: 22 March 2019
Publication: 2 April 2019

Public
GrecoRC4(2019)5

FOURTH EVALUATION ROUND

Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors

U Izveštaju GRECO se zaista hvali donošenje Zakona o lobiranju, kao što ističe i Ministarstvo, ali te pohvale nisu u potpunosti opravdane. Naime, ovaj zakon je uredio samo neke oblike lobiranja, i nije obezbedio da informacije o tome ko je i iz kojeg razloga kontaktirao narodne poslanike budu dostupne javnosti.

Takođe Ministarstvo ukazuje da će donošenjem Zakona o sprečavanju korupcije biti ispunjene još dve preporuke. Ovaj zaključak je svakako preuranjen, imajući u vidu da GRECO izričito navodi da nisu imali uvid u aktuelni nacrt i da prethodnu verziju treba dopuniti. Najzad, najveći deo preporuka se, kao što Ministarstvo ispravno navodi, odnosi na usvajanje amandmana na Ustav u oblasti pravosuđa.

Očekivanje da će usvajanje aktuelnih ustavnih amandmana doneti ispunjenje preporuka GRECO je, međutim, neosnovano. Naime, GRECO jasno ukazuje na to da ti ustavni amandmani nisu u skladu ni sa preporukama tog tela, ni sa sopstvenim planovima Vlade Srbije. U tom pogledu je naročito sporna činjenica da će Narodna skupština birati (ne samo formalno potvrđivati) polovinu članova pravosudnih saveta.

Inicijative i analize

Dopis poslanicima - Predlog zakona o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima

18. april 2019.

Transparentnost Srbija uputila je svim poslaničkim grupama dopis povodom rasprave o Predlogu zakona o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima. Prenosimo dopis u celini:

Poštovani narodni poslanici,

u dnevni red današnje sednice Narodne skupštine, kao prva tačka, uvršten je Predlog zakona o konverziji stambenih kredita indeksiranih u švajcarskim francima, koji je podneta Vlada Republike Srbije.

Transparentnost Srbija je u jučerašnjem saopštenju za javnost upozorila da je odluka Vlade da usvoji „leks specijalis“ u vezi sa kreditima u švajcarskim francima, kako bi se on potom, po hitnom postupku, našao u skupštinskoj proceduri“, u direktnoj suprotnosti sa odredbama Zakona o državnoj upravi i preporukama Grupe zemalja za borbu protiv korupcije.

Pregovori koje je Ministarstvo finansija vodilo sa udruženjima korisnika ovih kredita i bankama ni u kom slučaju se ne mogu smatrati valjanom zamenom za javnu raspravu. Odsustvo javne rasprave se ne može pravdati ni time što, prema rečima ministra Malog, zakonski tekst predstavlja „kompromisno rešenje između nekoliko zainteresovanih strana“ - udruženja, banaka, i države.

Naime, pored legitimnih interesa dužnika koji su u nevolji zbog porasta vrednosti franka, i banaka koje su im davale kredite, „leks specijalis“ će se izvesno odraziti na interes drugih građana, kroz izdvajanje oko 100 miliona evra iz budžeta, uticaj na kreditnu politiku banaka, cene na tržištu nekretnina i na brojne druge načine. Građani su, međutim, lišeni mogućnosti da svojim predlozima utiču na odredbe zakona.

Pravila o javnim raspravama iz Zakona o državnoj upravi i Poslovnika Vlade, što bi trebalo da obavezuje i Ministarstvo finansija, nalažu da se organizuje javna rasprava u pripremi novih zakona. Ovakve rasprave se bez izuzetka moraju organizovati kada se zakonom „bitno menja pravni režim u jednoj oblasti“, kao i onda kada se „uređuju pitanja koja posebno zanimaju javnost“. Očigledno je da je javna rasprava o nacrtu ovog zakona bila obavezna po oba kriterijuma, i da se ona morala obaviti pre nego što je tekst iznet pred Vladu.

Ovo nije jedini slučaj nepoštovanja propisa o javnim raspravama, ali je svakako jedan od najdrastičnijih, s obzirom na stepen interesovanja javnosti za materiju koju zakon uređuje, finansijske posledice i bitno sužene mogućnosti da se, zbog rasprave u hitnom postupku, sadržina zakona i moguće posledice njegove primene temeljeno razmotre makar u Narodnoj skupštini. Stoga smo se opredelili za to da vam se svim poslaničkim grupama obratimo i na ovaj način. Inače, detaljnije informacije o pravnom okviru za javne rasprave u Republici Srbiji i nalaze naše organizacije o primeni tog pravnog okvira u 2018, možete preuzeti sa naše veb prezentacije .

U konkretnom slučaju, predlog zakona koji je Vlada uputila Narodnoj skupštini ne sadrži uopšte osvrt na to da li su i sa kime obavljene konsultacije u vezi sa izradom zakonskog teksta. U obrazloženju se, međutim, nalaze neke očigledno netačne ili neobrazložene tvrdnje. Tako se u okviru „analize efekata propisa“, na pitanje „na koga će i kako će najverovatnije uticati rešenja u zakonu“, odgovara da će „rešenja pre svega pozitivno uticati na korisnike definisane ovim zakonom“, dok se uopšte ne razmatra pitanje uticaja na druga lica. U okviru procene iznosa finansijskih sredstava koja će biti potrebna za sprovođenje zakona, navodi se da će „ukupan efekat ovog zakona na budžet Republike Srbije iznosi do 11.686.680.000,00 dinara.“ Imajući to u vidu, očigledno je da će za isti iznos biti na šteti ostvarivanje nekih drugih javnih interesa koji se finansiraju iz budžeta, pa je u tom smislu pomenuta „analiza efekata zakona“ očigledno nepotpuna. Pored toga, imajući u vidu mogućnost da se odredbe ovog zakona protumače kao stavljanje građana u neravnopravan položaj (npr. onih koji su ranije konvertovali svoje kredite), odnosno stavljanje banaka u neravnopravan položaj (u zavisnosti od toga koliko su kredita odobravali sa valutnom klauzulom u CHF), kao i činjenicu da se u vezi sa ovim ugovorima vode mnogi sudski sporovi, obrazloženje predloga zakona, u pogledu posledica njegove primene, u najmanju ruku je nepotpuno.

Nisu ništa manje bitne ni posledice odstupanja pravila o javnim raspravama po međunarodni ugled Srbije u antikorupcijskim organizacijama. Naime, Grupa zemalja za borbu protiv korupcije (GRECO), koju je ustanovio Savet Evrope, još 2015. je obavezala Srbiju da „razvije pravila o javnim raspravama i unapredi njihovu primenu u praksi“. Republika Srbija ovu preporuku nije ispunila ni posle gotovo četiri godine. Naprotiv, u martovskom izveštaju sa plenarne sednice GRECO, između ostalog se ističe da „nisu uvedene nikakve zaštitne mere kako bi se ograničila upotreba hitnog postupka“ . Upućivanje ovog predloga zakona u Skupštinu bez prethodno sprovedene javne rasprave i zahtev da se o problemu starom duže od decenije raspravlja po hitnom postupku, predstavljaju pokazatelj da Srbija neće ispuniti preporuke GREKO ni u trećem dobijenom roku – do kraja 2019.

Imajući sve to u vidu, pozivamo vas da ovaj predlog zakona vratite predlagaču (Vladi Republike Srbije), da zatražite da se o njemu održi javna rasprava pre nego što bude ponovo upućen na razmatranje narodnim poslanicima.

P.S. Zakon je usvojen 25. aprila.

Komentari TS na Nacrt zakona o poreklu imovine

1. april 2019.

Transparentnost Srbija dostavila je Ministarstvu pravde komentare na Nacrt Zakona o utvrđivanju porekla imovine i posebnom porezu.

Uz niz konkretnih predloga i sugestija, TS je ukazala da je **uvođenje bilo kog vanrednog mehanizma u pravni sistem loše**. U skladu sa tim, sve ono što nije dovoljno dobro u vezi sa postojećim sistemom unakrsnih provera, kakve već postoje u Zakonu o poreskom postupku i poreskoj administraciji, treba rešavati upravo u okviru tog zakona, a ne kroz neki poseban zakon, jedinicu i postupke.

Sa stanovišta zaštite društva od korupcije i suzbijanja njenih štetnih posledica, mogući su neki pozitivni efekti, ali će oni biti posredni, i zavisiće od trenutno nepoznatog stepena verovatnoće da neko od učesnika u korupciji bude obuhvaćen kontrolama. Naime, kontrole će biti vršene na osnovu planova, po proceni rizika koja neće biti dostupna javnosti, i nema nikakvih garancija da će biti obuhvaćena lica koja su obavljala javnu funkciju ili imala na drugi način uticaj na odluke o raspolaaganju javnim resursima ili druge odluke koje mogu biti meta korupcije.

Nacrt otvara i **brojne dileme pravne prirode**, pre svega u pogledu ustavnosti pravila o (ne)zastarelosti i ostavlja previše prostora da se bitna pitanja uređuju podzakonskim aktima.

S druge strane, **obrazloženje ne sadrži informacije** koje su neophodne da građani Srbije razumeju zbog čega zakonski mehanizmi, od kojih neki postoje već 17 godina, nisu doneli (veće) rezultate. Ukoliko za neuspeh nisu bili ključni uzroci normativne prirode, ne bi bilo naročito razložno verovati ni da će neke nove norme rešiti probleme.

TS je u dopisu posebno ukazala na činjenicu da, lako je ovaj zakon godinama izričito najavlјivan kao antikorupcijski, on **ne sadrži norme koje bi se posebno odnosile** na osobe za koje bi se najpre moglo pomisliti da su uključene u korupciju – **javne funkcionere** i druga lica angažovana na poslovima u javnom sektoru.

Naime, odredbe se u jednakoj meri mogu primeniti na bilo kojeg građanina Srbije. S druge strane, sudeći po prvom nacrtu revidiranog Akcionog plana za Poglavlje 23 EU integracija, u Srbiji u skorije vreme neće biti uvedeno krivično delo „nezakonitog bogaćenja“, na osnovu člana 20. Konvencije UN Protiv korupcije, koje bi se odnosilo na javne funkcionere i službenike koji poseduju imovinu neobjasnjivog porekla, a što je bilo planirano u strateškim aktima iz 2013.

Imajući ovo u vidu, Nacrt bi trebalo korigovati tako da dobije elemente na osnovu kojih bi doprineo borbi protiv korupcije (npr. obaveza uključivanja javnih funkcionera, bivših javnih funkcionera, javnih službenika koji su obavljali određene poslove itd.) u plan kontrole, povezivanje kontrole na osnovu ovog zakona sa onima koje se vrše na osnovu Zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, kao i sa rokovima koji su postojali za prijavljivanje imovine i prihoda javnih funkcionera (od 2004) i slično.

Kao problematično rešenje, TS je izdvojila i to što se prethodni postupak kontrole sprovodi na osnovu „godišnjih smernica koje donosi direktor Poreske uprave, na osnovu analize rizika“, pri čemu "Godišnje smernice **nisu javno dostupne**."

Odredba o tajnosti elemenata za planiranje kontrole je loša. Naime, ukoliko ovi podaci ne budu dostupni javnosti, samo će se pojačati sumnje koje su i inače prisutne, a za koje su povoda dali upravo predstavnici vlasti, da će se na meti provera naći neki od njihovih viđenijih političkih protivnika.

U pogledu otklanjanja sumnji u selektivnost neverovatno zvuči argument iz obrazloženja ovog nacrtta: „Predložena zakonska rešenja se odnose na sve građane, čime se isključuje svaka eventualna selektivnost u njihovoј primeni.“ Ova tvrdnja bi mogla biti osnovano jedino kada bi postojala mogućnost provere svih obveznika, a to očigledno nije slučaj.

TS je ukazala i na ogromnu razliku između poreske stope predviđene Zakonom o poreskom postupku i poreskoj administraciji i aktuelnim nacrtom. ZPPPA je predviđao (10, odnosno 15%), bez priznanja bilo kakvih normiranih troškova, a u nacrtu je za „poseban porez“ poreska stopa čak 75%. Ovako visoka **poreska stopa ima sve karakteristike kazne** i zato se teško može braniti njen opstanak u zakonu sa stanovišta svrhe postojanja poreza i jedinstva pravnog sistema. S druge strane, ako je opravданje za „kazneni porez“ to što je vlasnik prekršio zakon, onda bi jedino smisleno bilo oduzeti mu **celu nezakonito stečenu imovinu** (100%), a ne ostaviti mu jednu četvrtinu nezakonitog prihoda.

Ceo tekst dopisa, sa svim predlozima i komentarima TS može se preuzeti sa našeg sajta: http://transparentnost.org.rs/images/dokumenti_uz_vesti/Nacrt_Zakona_o_utvrđivanju_porekla_imovine_i_posebnom_porezu - komentari_TS.pdf

Saopštenja

Podržati, a ne napadati rad nezavisnih medija

28. aprila 2019.

Nacionalni konvent o Evropskoj uniji (NKEU), Radna grupa za pregovaračko Poglavlje 35 i Međusektorska podgrupa za slobodu izražavanja i slobodu medija izražavaju zabrinutost zbog izjave predsednika Republike Srbije Aleksandra Vučića tokom posete Pekingu u kojoj se na najgrublji način napadaju i etiketiraju nezavisni mediji sa Kosova i Metohije koji izveštavaju na srpskom jeziku.

U svojoj izjavi predsednik Srbije između ostalog tvrdi da su "stranci" stvorili "agenturnu mrežu" medija na Kosovu i Metohiji kako bi se "uništio ugled Srpske liste" i "vodila kampanja za kriminalizaciju severa Kosova i Srba na Kosovu". Ove proizvoljne ocene negativno utiču na rad nezavisnih medija i narušavaju njihovu bezbednost u kompleksnim okolnostima u kojim oni i inače deluju. Od predsednika Republike Srbije očekujemo da šalje poruke ohrabrenja i podrške nezavisnim medijima, naročito onima koji deluju u sredinama gde su građanska prava i bezbednost svakodnevno ugroženi.

Ovom prilikom takođe podsećamo predsednika Republike Srbije na izjavu datu tokom Unutrašnjeg dijaloga sa predstavnicima Radne grupe NKEU za Poglavlje 35 da "nikada nije delio Srbe na dobre i loše" kao i da "od 2012. godine nikoga nije nazivao domaćim izdajnicima i stranim plaćenicima". Očekujemo da predsednik Republike Srbije deluje u skladu sa svojim izjavama datim na toj sednici.

NKEU takođe izražava zabrinutost i zbog napada na druge nezavisne novinare i medije u Srbiji, kao i zbog otkazivanja prostora za organizovanje tribine "Sloboda izražavanja na tragu evropskih vrednosti" koja je trebaloda budeodržana u Nišu u organizaciji Instituta za evropske poslove.

Na kraju, podsećamo da je Srbija zabeležila pad za 14 mesta na listi medijskih sloboda Reportera bez granica, što je jasna ilustracija pogoršanog stanja slobode medija i slobode govora, kao i ukupnog imidža naše zemlje u Evropi i svetu.

Konferencije

Predstavljanje nezavisnog izveštaja koalicije prEUgovor o reformama u okviru poglavlja 23 i 24

16. aprila 2019.

Rokovi za ispunjavanje preuzetih obaveza iz akcionalih planova za poglavlja 23 i 24 o vladavini prava se odlažu a postojeća regulativa se ne sprovodi, kritički glasovi u Srbiji se guše a preporuke nezavisnih nadzornih institucija ignorišu dok se nevladine organizacije proglašavaju izdajnicima a formiraju "državne" NVO, neke su od ocena iz izveštaja Koalicije prEUgovor.

Najnoviji "prEUgovor Alarm: Izveštaj o napretku Srbije u poglavljima 23 i 24" odnosi se na period oktobar 2018.- mart 2019. i sadrži procenu političkih kriterijuma za proces pridruživanja EU, kao i ispunjenost kriterijuma u odabranim oblastima iz poglavlja 23 i 24 (pravosuđe i osnovna prava odnosno pravda, sloboda i bezbednost).

Izveštaj predstavljen 16. aprila pokazao je da su u praćenim oblastima zabeležene zabrinjavajuće, u pojedinim slučajevima i alarmantne tendencije.

Kako je novinarima rekao Zlatko Minić iz Transparentnosti Srbija, preuzete obaveze se ispunjavaju samo formalno i "nema vidnog napretka u borbi protiv korupcije na visokom nivou". Kako je ocenjeno, vlada je nastavila da zloupotrebljava javne resurse tokom izbornih perioda, dok su izvršna vlast i vladajuća većina kontinuirano lišavale Skupštinu njenih legitimnih funkcija. Zabrinjava i činjenica da se sve veći broj zakona donosi po hitnom postupku, u većini slučajeva bez javne rasprave.

Kako je pokazalo istraživanje organizacije Transparentnost Srbija (TS), od septembra do decembra 2018. od 16 novousvojenih zakona, gde je javna rasprava uvek obavezna, izveštaj sa rasprave objavljen je samo za jedan. U istom periodu od 14 zakona o izmenama i dopunama, javna rasprava je organizovana samo za jedan.

Pored toga, članovi vladajuće većine zloupotrebili su skupštinski Poslovnik tako što su grupisali paket različitih propisa u jednu tačku dnevnog reda, kao i time što su vreme za raspravu trošili na čitanje stotina amandmana koje su kasnije povlačili, čime su i ograničili vreme za raspravu i osuđetili rad Skupštine.

Istovremeno Skupština i dalje ignoriše nezavisna nadzorna tela i u posmatranom periodu su intenzivirane ozbiljne opstrukcije rada Poverenika za informacije od javnog značaja. Kako se navodi, skupštinska većina nastavila je da opstruira rad te institucije i nakon isteka mandata Rodoljuba Šabića krajem decembra. Naime, Odbor za kulturu i informisanje nije blagovremeno inicirao postupak za izbor novog Poverenika i, nakon inicijative više od 60 organizacija civilnog društva (OCD), nekoliko članova Odbora je pokušalo to da uradi, ali predlog nije prihvaćen.

U polugodišnjem izveštaju Alarm dalje se navodi da se nevladine organizacije (NVO) proglašavaju neprijateljima i izostavljaju iz društvenog dijaloga dok vlada u isto vreme stvara paralelno civilno društvo osnivanjem svojih NVO - "vladinih nevladinih organizacija" ili državnih NVO. Državne NVO osnovane su i finansiraju se kako bi podržale stavove i odluke vlade tamo gde ona nema dovoljno podrške, npr. u vezi sa raspravom o Ustavu.

Većina državnih NVO su osnovane kao OCD, internet portali ili instituti, imaju nazive slične nazivima autentičnih OCD i većina ih ne daje informacije ili ne daje dovoljno informacija o svom radu i finansiranju, ali sve za cilj imaju diskreditovanje kritičkih glasova i simulaciju saradnje sa građanskim društvom.

Pod napadima vlasti na građane, civilno društvo, medije i sindikate koji ukazuju na probleme u lokalnoj i državnoj vlasti podrazumevaju se javne izjave visokih zvaničnika usmerene protiv kritičkih glasova, curenje osetljivih ličnih podataka, vršenje pritisaka slanjem inspekcija i pokretanjem krivičnih istraga i sudskih postupaka koje političari pokreću kao fizička lica, pa čak i fizički napadi.

Kada je reč o izmeni Ustava, ocenjuje se da se najnovijim ustavnim amandmanima neće stvoriti preduslovi za funkcionisanje nezavisnog sudstva oslobođenog političkog uticaja i dodaje da napadi visokopozicioniranih političara i prodržavnih OCD na strukovna udruženja, koja su kritikovala amandmane, ne vode svrshishodnoj raspravi o najvažnijem pravnom aktu države.

Navodi se i da je borba protiv korupcije na veoma niskom nivou i da postoji bojazan da će se pretvoriti u puku simulaciju, koja periodično dolazi u centar interesovanja da bi vlast lako osvojila jeftine političke poene.

U izveštaju su upućene kritike na rad Agencije za borbu protiv korupcije i Regulatornog tela za elektronske medije (REM) što nisu reagovali na prikrivenu kampanju koju je predsednik Srbije Aleksandar Vučić vodio u prvim mesecima 2019. Kako se navodi, plan kampanje "Budućnost Srbije", njeni ciljevi, pravni osnov i budžet nisu objavljeni u celovitom dokumentu koji bi bilo moguće analizirati.

Dodaje se i da je poseta predsedniku Rusije Vladimira Putina u januaru iskorisćena za promovisanje interesa vladajuće stranke. Zvanično je masovni skup podrške Putinu ispred Hrama Svetog Save

organizovala nepoznata NVO ali se čini, iako o tome nema zvaničnih informacija, da su prevoz na skup organizovali SNS i lokalne javne institucije.

Generalno gledano, obaveze preuzete postojećim akcionim planovima za poglavlja 23 i 24 u procesu pristupanja EU nedosledno se ispunjavaju, a rokovi se redovno odlažu.

Istovremeno se javno predstavljeni nacrti revidiranih akcionih planova za ta dva poglavlja nisu bavili ključnim izazovima reforme vladavine prava i akcenat se i dalje stavlja na usvajanje a ne na primenu politika i unapređenje statusa grada građana koje su naročito pogodjene određenim reformama.

Imajući u vidu da su vladavina prava i borba protiv korupcije dva glavna pitanja koja je potrebno rešavati kada je reč o ulasku u EU, to što nedostaju konkretni rezultati u te dve oblasti predstavlja i glavnu prepreku u procesu evropske integracije Srbije.

Marija Andelković iz Astre kazala je da kada se iščitaju sva dokumenta vezana za poglavlje 24, da je opšti zaključak da su se revizori bavili samo formalnim, a ne i suštinskim stvarima.

Ona je navela da su tri dobre stvari koje su se desile u posmatranom periodu vezano za trgovinu ljudima to da je ona prešla iz nadležnosti granične policije u kriminalističku, otvaranje prvog specijalizovanog skloništa za žrtve trgovine ljudima, kao i usvajanje operativnih procedura za postpuanje sa žrtvama, dok su problemi i dalje nedovoljan broj kadrova u toj oblasti i kažnjavanje.

Članice prEUgovora pozivaju na sprovođenje akcionih planova i objavljivanje evaluacije rezultata njihovog sprovođenja tokom prve četiri godine, što bi trebalo da bude osnova za nastavak rasprave o reviziji. U tom smislu, nesprovođenje predviđenih aktivnosti treba da bude na dnevnom radu svake sednice vlade sve dok se problemi ne reše.

Poruke - preporuke

Sa ciljem unapređenja stanja, Koalicija prEUgovor, koja za svaku oblast u izveštaju daje i preporuke za poboljšanje, poziva EU da posle evropskih izbora u maju podrži politiku proširenja i unapredi instrumente angažmana na Zapadnom Balkanu ali i da posveti posebnu pažnju elementima "zarobljavanja države" i efikasnije prati reforme u oblasti vladavine prava u zemljama u procesu pristupanja.

Članice prEUgovora zalažu se i za sprovođenje preporuka Kancelarije za demokratske institucije i ljudska prava OEBS (ODIHR) i srpskih OCD radi unapređenja pravnog okvira i prakse sprovođenja izbora i izbornih kampanja kako bi se obezbedila poštena politička konkurenca.

Poziva se i na svrshishodan dijalog vlade, Skupštine, akademske zajednice i stručne javnosti kako bi se ustavni nacrti unapredili odgovarajućim rešenjima koja prevazilaze minimalne međunarodne standarde i koja su primenljiva i mogu biti delotvorna u Srbiji.

**PREUGOVOR –
IZVEŠTAJ O NAPRETU
SRBIJE U POGLAVLJIMA
23 I 24**

Navodi se i da nadležni skupštinski odbor treba što pre da pokrene transparentan postupak za imenovanje novog Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti.

Istovremeno vlada treba da učini sve što je u njenoj moći da privede pravdi počinioce i lica koja su naložila napade na kritičke glasove u društvu dok državne institucije treba javno da osude slučajevе prljave kampanje koja se u tabloidnim i društvenim medijima vodi protiv predstavnika civilnog društva, medija i opozicije.

Koalicija prEUgovor je mreža sedam organizacija civilnog društva osnovana radi praćenja politika koje se odnose na pregovore o pristupanju Srbije EU sa posebnim naglaskom na poglavlja 23 i 24.

Cilj prEUgovora je da pomogne da se proces pridruživanja EU iskoristi za ostvarenje suštinskog napretka u daljoj demokratizaciji srpskog društva.

Članice Koalicije su: ASTRA - Akcija protiv trgovine ljudima, Autonomni ženski centar (AŽC), Beogradski centar za bezbednosnu politiku (BCBP), Centar za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS), Centar za primenjene evropske studije (CPES), Grupa 484 i TS.

Konferencija na kojoj je predstavljen Alarm je deo projekta "Nadzor javnih politika: prEUgovor prati reforme u poglavljima 23 i 24" koji finansira EU. Organizaciju je podržala Ambasada Kraljevine Holandije, u okviru MATRA programa.

Mediji

Trule jabuke srpskih tužilaštava

Blic, 1. april 2019.

Nemanja Nenadić odgovorio je za Blic na nekoliko pitanja o problemima u tužilaštvu. Deo odgovora objavljen je u tekstu "Trule jabuke srpskih tužilaštava".

Ovo su pitanja i odgovori:

1. Koji je po vama najveći problem srpskih tužilaca?

Glavni problem je to što tužilaštva nedovoljno često postupaju proaktivno, na osnovu dostupnih informacija o mogućim zloupotrebama. Međutim, da bi tužilaštvo ispunilo taj cilj, neophodno je da se broj zamenika tužilaca poveća, posebno tamo gde je opterećenje najveće. I naravno, da samo tužilaštvo ne bi bilo zloupotrebljeno, neophodno je da ima veće garancije nezavisnosti u postupanju od onih koje garantuje aktuelni Ustav i ustavni amandmani u sadašnjem nacrtu.

2. U kojoj meri je po vašem mišljenju zastupljeno nesavesno postupanje, korupcija, kršenje etičkog kodeksa?

Veliki problem da se utvrdi koliko su takve pojave zastupljene među tužiocima je nedovoljna javnost podataka o razlozima za njihove postupke. To je naročito primetno u slučajevima kada su u javnosti već izneti podaci koji ukazuju na moguće izvršenje krivičnog dela, a tužilaštvo odbaci krivičnu prijavu uz formulaciju da nema osnova za krivično gonjenje, bez daljih objašnjenja. U takvim situacijama, pogotovo kada je reč o „politički osetljivim“ slučajevima, logična posledica su sumnje u političke i druge neprimerene uticaje.

3. Na koji način bi problem sa tužiocima koji nesavesno obavljaju posao trebalo da se reši?

Najbolji metod za sve bi bilo češće korišćenje mehanizama koji već postoje, u okviru tužilačke hijerarhije, DVT i disciplinskog tužioca, uz spremnost da se oni koji se namerno ili grubo ogreše o zakon i etička pravila razreše. Potrebna je i veća javnost u radu, kako bi i sami građani mogli da ukažu na moguće povrede ovih pravila, ali i kako bi imali bolju predstavu o tome da disciplinski organi postupaju adekvatno u slučajevima prijavljenih nepravilnosti.

